

Informácia o aktuálnom stave situácie v spoločnosti BUKOCEL, a. s. v súvislosti s únikom nebezpečných látok

Predkladaný materiál poskytuje komplexnú informáciu o situácii v súvislosti s únikom nebezpečných látok v spoločnosti BUKOCEL, a. s., Hencovce (v konkurze), so zameraním na bezpečnostné, environmentálne, energetické a krízové aspekty. Materiál sumarizuje podklady Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenskej inšpekcie životného prostredia, Okresného úradu Vranov nad Topľou, Hasičského a záchranného zboru a Policajného zboru.

Cieľom materiálu je informovať vládu Slovenskej republiky o vývoji situácie, vyhodnotiť prijaté opatrenia a identifikovať ďalší postup na úrovni ústredných orgánov štátnej správy.

1. Úvod

Spoločnosť BUKOCEL, a. s. Hencovce v konkurze sa nachádza v areáli skupiny BUKÓZA HOLDING, a. s. v konkurze v Prešovskom kraji v okrese Vranov nad Topľou, v juhovýchodnej časti katastrálneho územia obce Hencovce v susedstve obcí Nižný Hrabovec a Kučín. Hlavnou činnosťou podniku BUKOCEL, a. s. bola výroba bielenej papierenskej buničiny vrátane výroby tepelnej a elektrickej energie. Spoločnosť BUKOCEL, a. s. prevádzkovala zariadenia na základe integrovaných povolení vydávaných Slovenskou inšpekciou životného prostredia podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Súčasťou týchto integrovaných povolení sú aj povolenia pre prevádzku mechanickej čistiare odpadových vôd a biologickej čistiare odpadových vôd. Povolenie pre odkalisko Ľavobrežný meander (Nižný Hrabovec) bolo vydané v roku 1969 podľa v tom čase platnej legislatívy a bolo do roku 2024 prevádzkované ako vodná stavba. Skládku priemyselných odpadov Pravobrežný meander bola prevádzkovaná do 30.06.2000. Dňa 10.10.2024 bolo na Inšpektorát životného prostredia Košice doručené Oznámenie o odstavení technológie výroby buničiny prevádzky BUKOCEL, a. s., Hencovce od 07.10.2024.

2. Popis a vývoj situácie a vyhodnotenie prijatých opatrení

V areáli sú identifikované environmentálne záťaže v zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V Informačnom systéme environmentálnych záťaží sú evidované dve potvrdené environmentálne záťaže - odkalisko Ľavobrežný meander a skládka priemyselných odpadov Pravobrežný meander.

Vzhľadom na to, že pôvodný prevádzkovateľ ani prevádzkovateľ – správca konkurznej podstaty neprijali dostatočné prevádzkové opatrenia a prevádzka nebola odstavená spôsobom, ktorý by neohrozoval život a zdravie ľudí a životné prostredie, v areáli spoločnosti BUKOCEL, a. s. v konkurze došlo k únikom nebezpečných látok z technológie a zásobníkov nebezpečných látok, z čistiarní odpadových vôd a z odkaliska.

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 67 z 12. februára 2025 bol schválený všeobecný hospodársky záujem na zabezpečenie kontinuálnej dodávky elektriny pre spoločnosť BUKOCEL, a. s. Opatrenie bolo nevyhnutné z dôvodu prevencie úniku nebezpečných látok a zabezpečenia funkčnosti čistiarne odpadových vôd, ktorá zabezpečuje čistenie aj pre obec Nižný Hrabovec. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky dňa 12. februára 2025 rozhodnutím z 28. marca 2025 uložilo dodávateľovi elektriny povinnosť zabezpečiť dodávky elektriny aj v prípade porušenia zmluvných podmienok zo strany odberateľa.

V období rokov 2025 – 2026 došlo k opakovaným únikom čierneho lúhu, odpadových vôd a pretekaniu vôd z odkaliska. Slovenská inšpekcia životného prostredia uložila správcovi konkurznej podstaty opatrenia na zamedzenie ďalšieho zhoršovania stavu. Riziká zahŕňajú najmä ohrozenie povrchových a podzemných vôd, možné poškodenie ekosystému rieky Ondava a sekundárne dopady na zdravie obyvateľstva.

Vývoj situácie týkajúci sa vzniknutých mimoriadnych udalostí bol nasledovný:

- 07.10.2024 – odstavenie technológie výroby buničiny.
- 01.04.2025 – vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti BUKOCEL, a.s.
- 12.02.2025 – vláda Slovenskej republiky schválila všeobecný hospodársky záujem na zabezpečenie dodávky elektriny.
- November 2025 – prvé evidované úniky nebezpečných látok.
- 16.02.2026 – únik nebezpečnej látky, zásah Hasičského a záchranného zboru.
- 18.02.2026 – opätovný únik nebezpečnej látky, vyhlásenie mimoriadnej situácie.
- 21.02.2026 – preliatie odkaliska Ľavobrežný meander.
- 21.–27.02.2026 – záchranné práce, čerpanie a likvidácia vody z odkaliska.
- 27.02.2026 – stabilizácia situácie, príprava návrhov konečného riešenia.

Dňa 18.02.2026 bola vyhlásená mimoriadna situácia na území okresu Vranov nad Topľou z dôvodu úniku nebezpečnej látky. Únik nebezpečnej látky bol zachytávaný do kontajnerov. V tejto súvislosti, správca konkurznej podstaty zabezpečuje výber odbornej spoločnosti na likvidáciu uniknutej nebezpečnej látky.

Po preliatí hrádze odkaliska dňa 21.02.2026 boli prijaté krízové opatrenia:

- navýšenie koruny hrádze s cieľom zastavenia prelievania vody z odkaliska,

- núdzové čerpanie kontaminovanej vody, v objeme viac ako 500 ton s cieľom znižovania hladiny vody v odkalisku.

V súvislosti so situáciou vykonal Hasičský a záchranný zbor spolu 11 zásahov. Išlo najmä o práce súvisiace s únikom nebezpečnej látky z technológie, asistencia pri umiestňovaní kontajnerov, prelievanie vody z odkaliska cez korunu hrádze, zabezpečovanie telesa hrádze, spevňovanie prístupových ciest k odkalisku a poskytnutie súčinnosti Policajnému zboru.

V minulosti boli vykonané tematické a následné protipožiarne kontroly (2021, 2023, 2024). Spoločnosť má zriadený závodný hasičský útvar, ktorý nebol zrušený. Na objekte odkaliska neboli uložené opatrenia z hľadiska požiarnej ochrany.

Policajný zbor vedie tri trestné konania súvisiace s environmentálnou kriminalitou a porušovaním ochrany vôd. Súčasne eviduje výrazný nárast majetkovej trestnej činnosti v areáli podniku. V roku 2025 bolo zaznamenaných 159 priestupkov proti majetku, v roku 2026 do 27. februára 86 priestupkov. Situácia predstavuje dlhodobú personálnu a organizačnú záťaž pre Policajný zbor.

3. Záver a návrh ďalšieho postupu

Prevádzkovateľ (správca konkurznej podstaty) má objektívnu zodpovednosť za bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody a environmentálnu škodu. V prípade neplnenia povinností môžu príslušné orgány vykonať opatrenia na jeho náklady. Náklady na preventívne opatrenia a na nápravné opatrenia je možné uplatniť ako pohľadávku v konkurznom konaní. Možným zdrojom financovania konečných opatrení je Environmentálny fond. V prípade, že prevádzkovateľ - správca konkurznej podstaty neprijme a nevykoná opatrenia potrebné na odvrátenie bezprostrednej hrozby environmentálnej škody alebo nápravné opatrenia na odstránenie environmentálnej škody, je príslušný orgán oprávnený prijať a vykonať preventívne opatrenia a nápravné opatrenia. Preventívne a nápravné opatrenia môže príslušný orgán prijať a vykonať sám alebo prostredníctvom poverenej osoby. Následne, príslušný orgán rozhodne o výške nákladov, ktoré je prevádzkovateľ povinný nahradiť príslušnému orgánu. Ak je prevádzkovateľ v konkurze, náhrada nákladov je pohľadávkou zabezpečeného veriteľa a vymáha sa v konkurznom konaní. Príslušnými orgánmi v prípade spoločnosti BUKOCEL, a. s. v konkurze sú Okresný úrad Vranov nad Topľou a Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Košice. Náklady, ktoré by boli okresným úradom vynaložené za účelom prijatia a vykonania preventívnych opatrení si môže Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky žiadať z Environmentálneho fondu v súlade s § 4 ods. 1 písm. aj) a § 4g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Situácia je k 27.02.2026 stabilizovaná, avšak pretrváva zvýšené riziko ďalších možných incidentov a udalostí spojených s únikom nebezpečných látok. Mimoriadna situácia zostáva naďalej vyhlásená vzhľadom na pretrvávajúce riziká. Na základe všetkých dostupných podkladov a doterajšieho vývoja situácie sa ďalší postup zameriava najmä na:

- pokračovanie monitorovania odkaliska a čistiarne odpadových vôd,
- zabezpečenie urýchlenej likvidácie zachytených nebezpečných látok z areálu, zo strany správcu konkurznej podstaty a nebezpečných chemických látok prítomných v zásobníkoch, nádržiach a skladoch,
- koordináciu postupu rezortov pri riešení mimoriadnej situácie z úrovne Ministerstva vnútra Slovenskej republiky,
- vyhodnotenie systémového riešenia environmentálnych záťaží v areáli, najmä odkaliska Ľavobrežný meander,
- prípravu konkrétneho návrhu dlhodobého riešenia,
- vypracovanie analýzy finančných dopadov navrhovaného riešenia,
- prípravu podkladov pre prípadné rokovanie vlády Slovenskej republiky vrátane vyhodnotenia finančných dopadov navrhovaného riešenia,
- posúdenie možností a príprava podkladov na úplné uzavretie a rekultiváciu odkaliska Ľavobrežný meander.